

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องที่ทุกคนต้องร่วมมือกัน ต้องมีจิตสำนึกร่วมกัน ที่จะช่วยทำให้สิ่งแวดล้อมดีขึ้น ปัญหาอาจจะเกิดขึ้นในที่หนึ่ง แต่ผลกระทบที่ตามมาอาจเกิดขึ้นในวงกว้าง กิจกรรมต่างๆของมนุษย์ไม่ว่า ด้านการเกษตร อุตสาหกรรม การบริการ ตลอดจนการดำรงชีวิตประจำวันของมนุษย์ ล้วนส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติทั้งสิ้น เพราะทุกกิจกรรมล้วนมีการใช้พลังงานและทรัพยากรธรรมชาติส่งผลให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมมากมาย เช่น การขาดความสมดุลของระบบนิเวศ การทำลายชั้นโอโซน การเกิดฝนกรด การรื้อฟื้นของอุณหภูมิโลก มลพิษทางน้ำ ทางอากาศ ปัญหาขยะ และการกำจัดของเสีย ฯลฯ ได้ส่งผลกระทบต่อพลเมืองโลกอย่างมาก ผลกระทบนี้เกิดขึ้นกับทุกประเทศในโลก และเป็นสาเหตุทำให้เกิดแรงผลักดันให้องค์กรระหว่างประเทศว่าด้วยมาตรฐาน หรือ ISO (International Organization for Standardization) จัดทำอนุกรมมาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อม " ISO 14000 Series " ขึ้น

เนื่องจากการกำหนดมาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อม ISO 14000 เป็นเรื่องที่ต้องสอดคล้องกับแนวทางการแข่งขันทางการค้าระหว่างประเทศ ที่มุ่งเน้นในเรื่องระบบคุณภาพสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะมีผลต่อการดำเนินธุรกิจนั้นๆ และมาตรฐานดังกล่าวยังได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลาย และเป็นกลไกสำคัญในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน ดังนั้นทางองค์กรต่างๆทั้งภาครัฐและเอกชนได้นำเอามาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อม(Environmental Management Standards) ที่หลายประเทศทั่วโลกยอมรับ คือ ISO 14000 Series มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินงานเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อม

ISO 14000 เป็นชุดมาตรฐานที่ประกอบด้วยมาตรฐานหลายเล่มที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม เป็นแนวทางหนึ่งที่จะทำให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยเป็นแนวทางสำหรับหน่วยงานและองค์กรต่างๆ นำมาใช้ในการจัดระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อให้บรรลุผลดังกล่าว ทั้งนี้บุคลากรในแต่ละหน่วยงานต้องรับรู้และปฏิบัติร่วมกันในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมอันเกิดจากกิจกรรมของหน่วยงานนั้นๆ ซึ่งถ้าหากทุกหน่วยงานหรือองค์กรมีจิตสำนึกร่วมกันจะนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อลดและป้องกันปัญหามลพิษซึ่งจะทำให้ภาพรวมด้านสิ่งแวดล้อมดีขึ้น สำหรับมาตรฐานที่สามารถยื่นขอรับรองได้คือ ISO 14001 (Environmental Management System – Specification with Guidance for Use)

ปัจจุบันนี้ วิทยาลัยเทคนิคพะเยา ซึ่งจัดได้ว่าเป็นองค์กรหนึ่งที่มีการบริหารงานในระบบหน่วยงาน และเป็นองค์กรหนึ่งของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการให้การศึกษา อบรมบุคลากรที่จะไปปฏิบัติงานในหน่วยงานหรือองค์กรต่างๆ ในอนาคตโดยเฉพาะด้านอุตสาหกรรมหากมีการนำเอา ISO 14001 มาใช้ให้ให้สอดคล้องกับนโยบายต่างๆ ที่ได้รับเพื่อให้เกิดแนวทางการปฏิบัติที่ดีต่อสิ่งแวดล้อม จึงเป็นการพัฒนาระบบการจัดการที่มีสิ่งแวดล้อมและการเรียนการสอนมาเกี่ยวข้อง ทุกคนในองค์กรต้องให้ความร่วมมือกันทุกคน ทุกฝ่ายถึงจะบรรลุถึงเป้าหมายได้ แม้ว่าในทางปฏิบัติไม่ใช่เรื่องที่ย่างยากสำหรับการดำเนินงานตามระบบ ISO 14001 ซึ่งหน่วยงานที่สามารถกระทำได้อาจมีความพร้อมในหลายๆด้าน และขีดความสามารถในการจัดแผนดำเนินการเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ โดยไม่ขัดต่อนโยบายและกฎระเบียบที่มีอยู่

จากสถานการณ์ปัจจุบันนี้ วิทยาลัยเทคนิคพะเยาเป็นหน่วยงานหนึ่งที่มีพื้นที่เสี่ยงภัย ที่อาจก่อให้เกิดอันตรายและปัญหามลพิษต่อสิ่งแวดล้อมดังนี้

โรงงาน/แผนก

- น้ำเสีย
- น้ำมัน
- แก๊ส/น้ำยาเครื่องทำความเย็น
- สารเคมี
- สารโลหะ

สำนักงาน

- น้ำเสีย
- เศษวัสดุสำนักงาน

โรงอาหาร

- น้ำเสีย
- แหล่งเชื้อโรค
- กลิ่นเหม็น

นอกจากนี้หน่วยงานยังคงมีพื้นที่ในการปฏิบัติงาน ที่อาจก่อให้เกิดอันตรายจากเครื่องมือและเครื่องจักร เช่น เครื่องเจาะ เครื่องเชื่อม เครื่องกลึง เครื่องตัด ฯลฯ ที่มีติดตั้งอยู่ในโรงงาน/แผนกต่างๆ รวมไปถึงการจัดเก็บเศษวัสดุที่อาจจะก่อปัญหาขึ้นได้

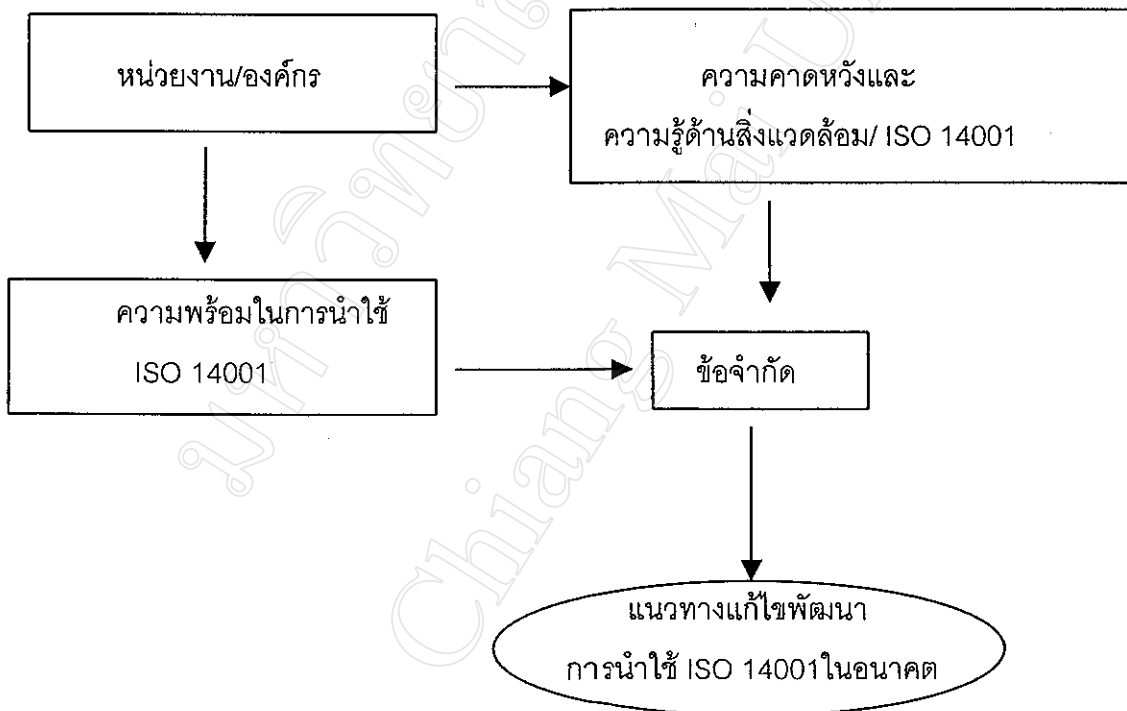
ดังนั้นการวิเคราะห์ความพร้อมและข้อจำกัด ของวิทยาลัยเทคนิคพะเยา ว่ามีความพร้อมที่จะรับระบบดังกล่าวมาดำเนินงานได้หรือไม่ในอนาคตจึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจและนำไปสู่การศึกษา

ในครั้งนี้ ถ้าหากเราสามารถทราบถึงข้อจำกัด ปัญหาและอุปสรรคในการนำใช้ ISO 14001 แล้ว เราสามารถนำเอาข้อจำกัดนั้นมาเป็นแนวทางในการแก้ไขปรับปรุง เพื่อให้องค์กรมีความพร้อมมากขึ้น คาดว่าในอนาคตคงได้นำระบบ ISO 14001 เข้ามาใช้ได้และเกิดประโยชน์ต่อองค์กรและสังคมส่วนรวมต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาหาความคาดหวังด้านสิ่งแวดล้อมและความรู้เรื่อง ISO 14001 ของบุคลากร วิทยาลัยเทคนิคพะเยา
2. เพื่อศึกษาหาความพร้อมและข้อจำกัดขององค์กรในการนำใช้ ISO 14001 ของวิทยาลัยเทคนิคพะเยา

1.3 กรอบแนวความคิดในการวิจัย

จากกรอบแนวความคิด ผู้ศึกษาจำเป็นจะต้องศึกษาความพร้อมของหน่วยงานในด้านความคาดหวัง (ความรู้ข้อกำหนด ISO 14001) เพื่อให้ทราบถึงข้อจำกัด (จุดด้อย) ของหน่วยงาน แล้วนำข้อจำกัดที่ได้มาปรับค้นหาแนวทางแก้ไข เพื่อให้องค์กรมีความพร้อมในการนำใช้ ISO 14001 ในอนาคตต่อไป

1.4 นิยามศัพท์ที่ใช้ในการศึกษา

ข้อจำกัด (Restrains) : ขีดความสามารถในการปฏิบัติงานหรือการทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง

ความพร้อม : สภาวะหรือสภาพที่บุคคลหรือองค์กรมีอยู่ อันเป็นผลให้การกระทำสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ เช่น ความพร้อมด้านความรู้ความเข้าใจในการอนุรักษ์ของบุคลากรในองค์กร ความพร้อมในด้านการทรัพยากรการจัดการและการบริหารจัดการ

ความคาดหวัง : วัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่วางไว้ เพื่อต้องการให้บุคลากร ในหน่วยงาน พึ่งที่จะปฏิบัติหรือนำไปใช้ในการดำเนินงาน

ผู้บริหาร (Administrators): กลุ่มผู้ที่มีอำนาจในการตัดสินใจ วางแผนงาน นโยบาย และ วัตถุประสงค์ขององค์กรในการดำเนินงาน พร้อมทั้งถ่ายทอดคำสั่ง(ผู้อำนวยการ/ผู้ช่วยผู้อำนวยการ/ หัวหน้างาน/หัวหน้าคณะ/หัวหน้าแผนก)

ผู้ปฏิบัติ (Staff): กลุ่มผู้ที่กระทำหรือปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมายเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ขององค์กรหรือหน่วยงาน(ครูผู้สอน/ลูกจ้าง/นักการ)

องค์กร (Organization) : บริษัท นิติบุคคล ห้างหุ้นส่วน วิสาหกิจ สถาบันบางส่วนหรือทั้งหมด หรือกลุ่ม เอกชน มหาชน ที่ครอบครองงานกิจการต่างๆ และ บริหารจัดการ สำหรับองค์กรที่ประกอบด้วยธุรกิจ หรือกิจกรรม หรือส่วน อาจจะรวมหมายถึงเป็น หนึ่งองค์กรก็ได้

ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Impact) : การเปลี่ยนแปลงทางด้านสิ่งแวดล้อมทั้งในแง่ลบและในแง่บวก เป็นบางส่วนหรือทั้งหมดอันเกิดจากกิจกรรม ผลิตภัณฑ์ และบริการของ องค์กร

ระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม (Environmental Management System) หรือ EMS : ส่วนหนึ่งของระบบการจัดการทั้งหมดที่รวมถึงโครงสร้างขององค์กร แผนกิจกรรม หน้าที่ของความรับผิดชอบ การปฏิบัติ แนวทาง กระบวนการและทรัพยากรสำหรับการพัฒนา ปฏิบัติเพื่อให้บรรลุตามนโยบายด้านสิ่งแวดล้อม

การตรวจสอบระบบการจัดการ (Environmental Management System Auditing): กระบวนการสอบทวนอย่างมีระบบและมีเอกสารหลักฐานประกอบ เพื่อประเมินตามหลักการว่า ระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมบรรลุตาม เกณฑ์ที่กำหนดขององค์กรและแจ้งผลให้ระดับบริหารทราบ

นโยบายด้านสิ่งแวดล้อม (Environment Policy) : ถ้อยแถลงขององค์กรที่แสดงถึงความมุ่งมั่นและหลักการและแนวทางที่สอดคล้องกับภาพรวมของการดำเนินการด้านสิ่งแวดล้อมขององค์กร ซึ่งเป็นกรอบในการกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมาย

การวางแผน (Planning) : การประชุมร่วมกันเพื่อเสนอข้อคิดเห็น ลักษณะปัญหาทางด้านสิ่งแวดล้อมของ กิจกรรม ผลิตภัณฑ์ หรือบริการ เพื่อหาประเด็นปัญหาสิ่งแวดล้อม แล้วนำมาวางวัตถุประสงค์ และเป้าหมาย เพื่อดำเนินการแก้ไขร่วมกัน

การดำเนินการ (Implementation) : การปฏิบัติงานตามโครงการหรือวัตถุประสงค์ให้เป็นไปตามขั้นตอนที่วางไว้ เพื่อให้บรรลุตามนโยบายของหน่วยงาน

การตรวจสอบและแก้ไข (Checking & Corrective action) : การติดตามประเมินผลระบบการดำเนินงานในทุกขั้นตอนว่าได้ปฏิบัติตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่วางไว้หรือไม่หากพบข้อบกพร่องให้นำมาหาแนวทางแก้ไขและปรับปรุง

การทบทวน (Management review) : การประชุมร่วมกันของฝ่ายบริหารเพื่อปรึกษาเสนอแนะข้อคิดเห็นที่ควรเปลี่ยนแปลงในการดำเนินงานเพื่อให้เหมาะสมตามสถานการณ์หรือข้อกำหนดที่เปลี่ยนแปลงไป

การตรวจสอบสิ่งแวดล้อม (Environment Auditing) : การตรวจสอบสิ่งแวดล้อมเพื่อพิจารณาว่าองค์กรนั้นได้พิจารณาตามข้อกำหนดทางด้านสิ่งแวดล้อมที่ได้ตั้งไว้หรือไม่

ISO (The International Organization for Standardization) : เป็นองค์กรที่ดำเนินการเกี่ยวกับมาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อม เป็นมาตรฐานที่กระทำโดยความสมัครใจขององค์กรหรือหน่วยงานที่จะนำใช้ระบบ